

Kísérleti fizika gyakorlat – tehetséggyondozó csoport
9. feladatsor – 2015. november 9.

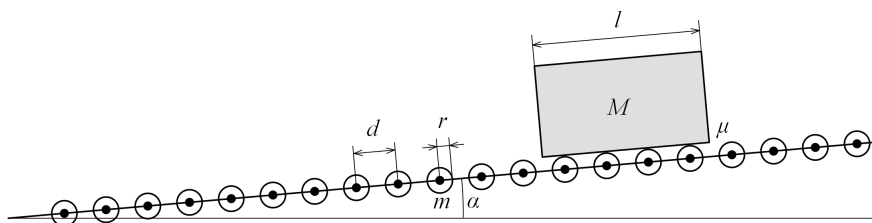
1. Egy nyugalomban lévő jól csapágyazott r sugarú m tömegű tömör hengerhez N erővel hozzányomunk egy (motor segítségével) állandó ω szögsebességgel forgatott, vele párhuzamos tengelyű, szintén r sugarú és jól csapágyazott másik hengert. A két henger között a súrlódási együttható μ .

Mekkora a felpörgetés hatásfoka, azaz a teljes felpörgésig a motor munkájának hányad része növeli a henger mozgási energiáját? Mire fordítódik a többi munka?

Általánosítsa a feladatot gömbre és más forgásszimmetrikus testekre, illetve arra az esetre is, ha a nyomóerő közben változik!

2. Egy α hajlásszögű lejtős görgősoron a görgők m tömegű, r sugarú tömör hengerek és d távolságra vannak egymástól. A görgősorra egy M tömegű, $l = 4d$ hosszúságú ládát helyezünk, és magára hagyjuk. A láda és a görgők között μ a súrlódási együttható, a görgők tengelyeinek súrlódása elhanyagolható.

Elemezze a láda mozgását! Mekkora a gyorsulása induláskor? Mekkora lesz a sebessége hosszú idő után? Mi lesz a láda helyzeti energiájával?

3. Egy biliárdasztalon egy tisztán gördülő golyó „telibe talál” egy ugyanolyan tömegű és méretű álló golyót. Az ütközés tökéletesen rugalmas, a gördülési ellenállás és a golyók közti súrlódás elhanyagolható. A golyók és a talaj közötti viszont nem!

Hogyan mozognak a golyók az ütközés után?

Mi történne, ha a golyók közt is jelentős súrlódás lenne?

4. Egy érdes felületű vízszintes korongot függőleges szimmetriatengelye körül állandó Ω szögsebességgel forgatunk. A forgó korongra egy R sugarú tömör gumilabdát helyezünk, és valamilyen irányba tiszta gördüléssel elindítjuk.

Mutassa meg, hogy a labda bármilyen indítás esetében körpályán fog mozogni! Hogyan kell indítani a labdát, hogy a körpálya középpontja épp a forgástengely legyen?

Segítség: Vektorok segítségével írja fel a labda forgását és tömegközéppontjának mozgását leíró egyenleteket, valamint a tiszta gördülés feltételét.

5. Egy tengely végeire két egyforma, szabadon forgó kereket erősítünk. A kapott eszközt egy vízszintessel kis szöget bezáró síkra helyezük, és a síkra merőleges tömegközépponti tengely körül megforgatjuk. A kerekek megcsúszás nélkül gördülnek.

Írja le a mozgást! (*Nehéz, hosszú, de szép feladat!*)